

1. Need imelised mikroskoopilised loomakesed meenutavad osalt lülijalgseid, osalt ümarusse. Arvatakse, et tegu on maailma vastupidavaimate elusorganismidega: ei tapa neid pikaajaline kuivus ega röntgenkiirgus. Neid on kirjeldatud üle tuhande liigi. *Hypsibius dujardini* elutseb kergeltkuivavates lompides, *Ramazzottius varieornatus* aga näiteks betoonil kasvavates samblikes.

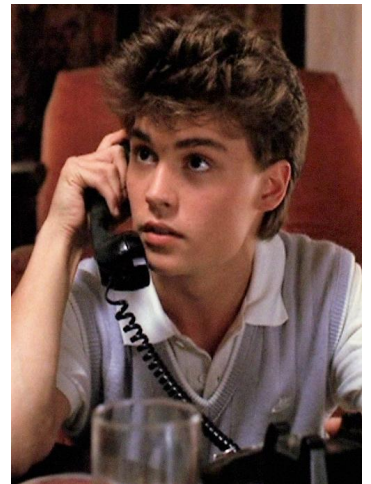
Kuidas seda loomahõimkonda nimetatakse? (eesti või inglise/ladina k)

2. Loominguline lähivälismaa. **Kes on autor?** Vasakpoolsel pildil poseerib ta oma taiesega koos.

3. “Elm Streeti luupainaja” tegemise käigus soovitas koroneri osatäitja, et Nancy peigmehe Glen Lantzi rolli võetaks üks tema noor muusikust tuttav. Sellest sai noormehe esimene filmirool. Režissöör Craven meenutas, et noormees nägi kahvatu ja haiglane välja; tundus, nagu poleks ta duši all käinud ja sõrmed olnud tal nikotiinist kollased. **Kes?**

4. Viimastel KOV valimistel pääses Tartu linna volikokku ühest nimekirjast kolm kultuurivaldkonnast küllalt tuntud Indrekut, vastavalt 1604, 588 ja 171 häälega. **Kes?** Kaks õiget = üks punkt.

5. Muusikaküsimus. **Kes esitab, kes on sõnade autor?** Üks õige = üks punkt.

6. 2014. aastal toimusid esimest korda ülemaailmsed mängud, millest võtsid teiste seas osa Kõrgõzstan, Kasahstan, Aserbaidžaan, Usbekistan, Türkmenistan, Tadžikistan, Venemaa, Mongoolia, Türgi, Afganistan, India ja USA. Järgmised mängud toimusid kaks aastat hiljem, kolmandad mängud tulevad järgmisel aastal. Seni on mängud toimunud ühes kohas: Kõrgõzstanis Issõk-Kuli järve põhjakaldal. **Mis mängud?**

7. See täht on NASA “püha graal”, sest selle seitsmest planeedist kolm on selliste tingimustega, et võiks elu võimaldada – oma tähest parajal kaugusel, umbes Maa-suurused ning seal võib leiduda vedelat vett. Täht on ülijahe punane kääbus. Kui see 1999. aastal avastati, kanti see kataloogi kui “2MASS J23062928-0502285”; hiljem sai ta nime teleskoobi järgi, mida seda uurivad astronoomid kasutasid. Teleskoop omakorda sai nime astronoomide koduriigi populaarse õlletüübi järgi. **Mis on tähe nimi?**

8. Tänapäeval peetakse normaalseks hambumuseks seda, kui puhkeasendis on ülemised hambad alumistest hammastest paar millimeetrit eespool. Nii pole aga alati olnud – Läänes hakkas see ilmnema alles 250 aastat tagasi, enne seda olid ülemised ja alumised hambad kohakuti. Antropoloog C. L. Brace on 19 000 kolju põhjal tuvastanud, et Euroopas langeb muutus ajaliselt kokku ühe kombe levikuga; tema hüpotees on, et selle kombe tulemusel ei kulunud lõikehambad enam nii kiiresti, nii et nad hakkasid purihammastest pikemaks kasvama, ja teiseks ei olnud tänu sellele kombele enam kohakutist hambumust lihtsalt vaja. **Mis komme?**

9. **Küsime liigirohket rahvusparki Tansaania**, mille alla kuulub näiteks Ngorongoro kaitsepiirkond ja mis põhineb vanadel masaiide jahi- ja karjakasvatusaladel. 1950-ndatel aastatel võitlesid selle piirkonna loodusväärtuste kaitse eest isa ja poeg Grzimekid.

10. Tegemist on omamoodi multitalendiga, kes oma esimese tuntuse saavutas 1990ndatel Gucci ja Yves Saint Laurent’ moemajade loovjuhina. 2006. aastal asutas ta juba omanimelise moebrändi, keskendudes algul just meesteriitele. Just tema moemajast pärinevad ka James Bondi ülikonnad viimases kolmes Bondi-filmis. Filmimaailmaga on seotud ta isegi: 2009 oli ta filmi „Single man“ ja 2016. aastal filmi „Nocturnal animals“ režissöör. Mõlemad filmid on pälvinud kriitikutelt kiidusõnu. **Kes?**

11. Pildil on Kesk- ja Lõuna-Ameerikast pärit üheiduleheliste sukulentsete taimede perekond, mis on tuntud oma dekoratiivsete leherosettide poolest, aga ka panuse eest kiudmaterjalide ja alkoholsete jookide tootmisesse. Taimed võivad olla küll väga pikaealised, kuid surevad pärast õitsemist ja viljumist. **Mis taim?**

12. **Mis kirik on pildil?** Seal on ka väidetavalt vanim Eesti tornikell.

13. Küsime Euroopa 2009. aasta kultuuripealinna, mis on muu hulgas tuntud oma barokkarhitektuuri poolest ning oli kuni II maailmasõjani nii tähtis juudi kultuuri keskus, et Napoleon kutsus seda Põhjale Jeruusalemmaks. Seal käis ülikoolis Czesław Miłosz. **Mis linn?**

14. Moto-GP (varem 500-kuubikuliste mootorrataste GP) sarja on aastakümneid domineerinud kaks tootjat: Honda ja Yamaha. 2007. aastal tuli austraallane Casey Stoner maailmameistriks üllatuslikult hoopis kolmandat marki rattal. See on selle margi ainus tiitel üleüldse. Pildil näeme Stonerit selle mootorratta seljas kihutamas Malaisias Sepangi ringrajal. **Millist marki oli Stoneri ratas?**

15. Aasta algul levinud internetimeem ühest käsitööna valmistatavast esemest. Eseme loomiseks on vaja sajabgrammist tokki fuksiaroosat meriinovillast lõnga ja kahte kudumis- või heegelvarrast. Lõngast tuleb kududa või heegeldada ristkülik, murda see pooleks, õmmelda kokku ja peita otsad ning ese ongi valmis. **Mis ese?**

16. Keemilised ühendid, milles on hüdroksüülrühm seotud aromaatses süsivesinikrühmaga. Nende ühendite hulka klassifitseeruvad näiteks aspiriini toimeaine salitsüülhape, kumariinid, tanniinid, ligniinid jt. Sageli leiab neid kahjulike saasteainetena kaevanduste heitvetes, ka meil Ida-Virumaal. **Millise üldnimetuse all on need ühendid tuntud?**

17. 18. sajandi saksakeelsed teadlased jaotasid eri kultuure suhtumise põhjal ***sse – et näiteks sakslased ja venelased hindavad *** kõrgelt, aga Mongoolias peetakse seda pigem negatiivseks. Põltsamaa pastor August Wilhelm Hupel, kes siitkandi talurahva kommete vastu huvi tundis, andis teemasse oma panuse, avaldades 1791. aastal artikli nimega "Ueber den Werth der *** unter Ehsten un Letten". Seal väitis ta, et eestlased ja lätlased moodustavad kolmanda kategooria, sest nende kultuuris seda mõistet ei tuntavatki. **Millisest mõistest on jutt?** Võõrkeeli pole vaja appi võtta, oma sõna on meil selle jaoks olemas.

18. Eesti korvpallisõpradel on põhjust naabrite peale kade olla, sest nii lätlastel kui ka soomlastel on nüüd oma mees NBAs, samas kui meil ei ole. Oma mees on NBAs tegelikult ka rootslastel, juba 2009. aastast saadik. Tõsi, ta pole päris "stiilipuhas" rootslane, sest ta isa on Rootsis elav Vene.-Ameerika juurtega ekskorvpallur. See 2,08 meetri pikkune mängija alustas oma NBA karjääri Detroit Pistonsis, liikus koos itaallase Luigi Datomega 2015. aastal Boston Celticsisse vahetuskaubana Tayshaun Prince'i vastu ning mängib tänavu aastast Utah Jazzis eest. **Kes?**

19. 2011. aastal rajas Aleksandra Elbakjan teadusportaali, kus pakub tasuta ligipääsu muidu maksumüüri taga olevatele teadusartiklitele. Otse saab praeguse seisuga alla laadida üle 62 miljoni artikli. Algsest.org -lõpuga domeeninimest jäi portaali 2015. aastal ilma, pärast seda on ta tippdomeeni korduvalt vahetanud, aga põhinimi ise on samaks jäänud. Tänapäeva Robin Hoodiks hüütud Elbakjan tugineb inimõiguste ülddeklaratsiooni 27. artiklile (igapähele on õigus saada osa teaduse edusammudega kaasnevatest hüvedest) ning heidab teadusväljaannetele ette, et need lõikavad teadlaste panusest ebaõiglast kasu ja samal ajal tõkestavad teadlaste vahelist infoliikumist. **Mis portaali?**

20. Muusikaküsimus. Selle laulu autor on nn Reini sibüll, kellele omistati tükk aega pärast surma 2012. aastal *doctor ecclesiae* tiitel ja pühakustaatus, kuigi teda oli pühakuna austatud juba ammu. See naine oli tõsiselt laia haardega: muusika, luule ja ameti poolest kohase teoloogia kõrval tegeles ta ka botaanika ja meditsiiniga ning leiutas muu hulgas tehiskeelet lingua ignota. Hiljuti avaldas TLÜ kirjastus Riina Ruudu tõlkes tema kirjade kogumiku. **Kes?**

21. See Baskimaalt Katalooniasse voolav 930 km pikk jõgi on andnud nime ka ühele suurele geograafilisele objektile. **Milline jõgi?**

22. Kloorpromasiin, klosapiin, olansapiin, risperidoon, haloperidool, sertindool, sulpiriid, kuetiapiin, amisulpriid, tsiprasidoon jt kuuluvad ühte ravimainete gruppi. **Millisesse gruppi?** Palume vastata võimalikult täpselt! Vastuseks sobib ka konkreetne diagnoos, mille puhul neid tüüpiliselt kasutatakse.

23. Sellest 18. sajandi algul asutatud kunstikoolist kasvas peatselt välja akadeemia, mis pärast Napoleoni sõdu saavutas Wilhelm von Schadow juhtimise all ülemaailmse tuntuse. Seal käisid õppimas kunstnikud Põhjamaadest, Venemaalt ja Ameerikast. Eesti kunstnikest on seal teiste seas tudeerinud vennad Rauad ja Ants Laikmaa. 19. sajandi esimesel poolel hakati rääkima ... koolkonnast, kus punktiiri asemele käib linna nimi. Selle koolkonna kunstnikke iseloomustavad pastelne ja tasakaalus palett ning vabas õhus natuurist maalimise propageerimine. Sadakond aastat kestnud koolkond ongi tuntud eelkõige maastikumaalijate poolest. Stiilinäidisteks siin Kuressaares sündinud baltisaksa kunstniku Eugen Dückeri “Mere rannal” ja rootslase Marcus Larsoni “Dramaatiline jõemaastik”.

Nimetage see linnanimeline koolkond!

24. See veetorn on vahva maamärk, isegi kui teada, et tegelikult on see ühe Läti ettevõtte standardne lahendus ning üle Läti on selliseid mitmeid (nt Ape, Jurmala, Rezekne, Talsi). Eestis on aga ainult üks selletaoline.

Millises linnas see asub?

25. Muusikaküsimus. Teravama kõrvaga inimesed võivad tema palu päris tihti kuulda Tartu Kaubamaja siseraadios õiget ostlemismeeleolu loomas. Muusikaareenile sisenes ta 2010. aastal ning kriitikud pole lakanud teda kiitmast kõigi nende aastate jooksul. Nii on ta pälvinud nii 2014. kui ka 2017. aastal Grammy auhinna parima jazzi vokaalesituse eest (Grammy Award for Best Jazz Vocal Performance). Samavõrd legendaarne nagu tema laulmisviis, on ka tema *jazz hat*.

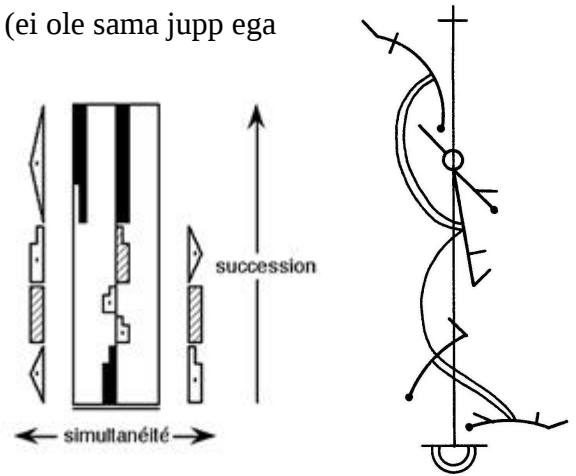
Kes laulab?

26. Aasta alguses teatasid Eesti ja Soome, et ostavad Lõuna-Korea ettevõttes Hanwha Techwin (kuulub Hanwha kontserni, varasemalt kuulus Samsungile) valmistatud tooteid K9. See on esimene sedalaadi koostöö Eesti ja Soome vahel. Soomlased ostavad neid tooteid 48 tükki ja Eesti 12 tükki. **Mis asi on K9?**

27. Kahel joonisel on kahes eri kirjaviisis kirja pandud katkendid (ei ole sama jupp ega samast teosest), kumbki oma põhimõttel.

Mille kirjapanekuks need märgisüsteemid on leiutatud?

28. See peakate sai nime ühe 1882. aasta näidendi järgi, kus Sarah Bernhardt mängis seda kandes nimiosa. Vildist kübaral on lai serv ja põhjal pikivagu. Bernhardti fänn Oscar Wilde võttis selle kübarašniti kohe oma garderoobi üle, laiemalt muutus see meestemoes populaarseks tänu Walesi prints Edwardile. 20. sajandil võtsid selle oma meesterõivastus kasutusele ortodokssed juudid. Tänapäeval on sellenimelisele peakattele tekkinud meesõiguslikke konnotatsioone, kuigi meestemoe asjatundjad on õigustatult märkinud, et sellega seotud meemidel on tavaliselt kujutatud hoopis *trilby*-ga mehi. **Mis peakate?**

29. 1976. aastal ilmus Rootsi ajalehes Expressen artikkel pealkirjaga “Pomperipossa rahamaanias”, satiiriline allegooria fiktiivsest riigist, kus maksustatakse kodanikke üle igasuguste piiride. Artikli autorid ajendas ajalehte kirjutama tõik, et ta enda maksumäär tõusis riigi maksusüsteemi eripäradest tingituna 102 protsendini. Probleem oli selles, et ta pidi maksma makse nii endale tööandjana kui ka töövõtjana. Sellest artiklist sündis laiem debatt Rootsi maksustamise üle, mis omakorda viis sotsiaaldemokraatide 40-aastase valitsuseaja lõpuni järgmistel valimistel, ehk nn “Pomperipossa efekt”. Artikli autor oli muide ise veendunud sotsiaaldemokraatide toetaja. **Kes?**

30. Muusikaküsimus. Jätkates Kaubamaja meeleolumuusikaga: **kes on esitajad ning mis on loo pealkiri?**

31. 19. sajandi algul kogus Saksamaal populaarsust füüsiku Christoph Wilhelm Hufelandi makrobiootiline sa-oled-see-mida-sa-sööd toitumisalane lähenemine lastekasvatusele. Selle kohaselt oli soovitatav neid lapsi, keda ootas hilisemas elus ees istuv ja väheliikuv töö, toita suuresti juurviljadega. Lapsi, keda ootas ees nt politseiniku või postiljoni elukutse, oli soovitatav toita lihaga, eriti just hobuse- ja loomalihaga. Tulevased meremehed pidid loomulikult lapsena palju kala sööma. Meie aga küsime – **mida pidid sööma need lapsed, keda ootas tulevikus ees haritlaskarjäär?** Lisavihjeks kõrvalolev pilt väidetavalt just selle toidu tarbeks arendatud söögiriistast.

32. Kaks elementi, mida on universumis kõige rohkem, on vesinik ja heelium. Ulmekirjanik Harlan Ellisonil oli aga kahest levinuimast elemendist oma versioon, mida on hiljem korduvalt parafraseeritud ning teistele, nt Frank Zappale omistatud. **Mis on kaks levinuimat elementi Ellisoni ütluse järgi?**

33. USA ühe tähelepanuväärse saavutuse tegi teiste seas võimalikuks arvutiteadlase Margaret Hamiltoni ja tema käealuste toodang. **Mis „torn” on sellel 1969. aasta pildil tema kõrval?**

34. See tehnika sai arvatavasti alguse Lähis-Idast ning levis sealt mööda Vahemere kaubateid Euroopasse – väidetud on ka, et selle töid Euroopasse ristsõidijad. Vanim säilinud ese, mis on niiviisi valmistatud, on pärit 11. sajandi (pKr) Egiptusest, kuid on nii kõrgel tasemel tehtud, et ilmselgelt ei olnud see tehnika siis enam kaugelki lapsekingades. Vanimad Euroopa näidised – nt siidist padjakatted ja kindad - on leitud Hispaaniast, nende autoriteks olid sealsete kroonitud peade teenistuses olevad moslemi meistrid; aga üks vanemaid eksemplare, nn „Vadja fragment” (13. sajandist) on leitud ka Eestist. **Milline tehnika?**

35. Muusikaküsimus. See ansambel on tuntud selle poolest, et teeb suurtest hittidest soome rahvatantsu humppa versioonid. Eriti populaarne on bänd miskipärast Saksamaal, kus tuuritatakse igal aastal. Esinetud on aga ka Tartus. **Mis ansambel?**

36. 1945-1955 viidi Rootsis Lundis Vipeholmi vaimuhaiglas läbi eksperiment, mida toetas nii tööstus kui ka meedikud. Eksperimendi käigus anti patsientidele suures koguses asjasse hõlmatud tööstuse toodangut tarvitamiseks, monitoorides siis selle mõju. Tänapäevaste arusaamade kohaselt oleks see eksperiment arstieetika vastane, toona aga tootis piisavas koguses empiirilisi tõendeid arstide teooria kinnituseks. Ilmselt oleks toona (ja ka tänapäeval) leidnud aga ka piisavalt suures koguses vabatahtlikke eksperimendi läbi viimiseks. **Mida uuriti?**

37. 1701. aastal kehtestatud seadusega ei tohtinud ei Inglise troonipärija ega tema abikaasa vastata teatud tingimusele. 2011. aastal tühistati see piirang troonipärija abikaasa kohta, kuid troonipärija enda kohta on see endiselt kehtiv. **Millise välistava tingimusega on tegemist?**

38. Kuni 2016. aastani, mil lisandus kolmas ja erinev objekt, olid selle riigi mõlemad UNESCO maailmapärandi nimekirja lülitatud ajaloomälestised sillad. Mõlemad ehitati 16. sajandil. Ühele neist sildadest on pühendatud Nobeli kirjanduspreemia laureaadi tuntuim teos (eesti keelde tõlgitud 1967), teine sild hävines 1993 ja taastati aastaks 2004. **Milline riik?**

39. 2016. aasta hakul leidis Anu Välba viimaks ühe kuulsa laulu sõnade autori Ly Aigro, keda viisistaja ja esitaja olevat juba 25 aastat otsinud. Sõnade autor ise kuulis laulu esimest korda 2007. aasta tantsupeo teleülekandest, mõtles bändi seejärel kunagi kuulama minna, aga elu läks teisiti. Sellest, et tema isiku vastu huvi tuntakse, saigi ta teada alles siis, kui viisi autor selle küsimuse saates “Hommik Anuga” üles võttis. Teksti algne pealkiri oli “Öövarjud”. **Mis laul?**

40. Grebenštšikovi vanausuliste koguduse kohta on väidetud nii seda, et see on maailma suurim nii liikmete arvult (eri andmetel kuni 25 000 liiget) kui ka kiriku suuruselt. Samuti on see vanim järjepidevalt tegutsev (aastast 1760) vanausuliste kogudus maailmas. **Kus linnas see asub?**

Vastused:

1. Loimurid, *Tardigrada*.
2. Vasja Ložkin; kodanikunimi Aleksei Kudelin.
3. Johnny Depp.
4. Särg, Kalda, Hirv.
5. Põhja Konn: „Selle ilma igav kainus“. Sõnad Betti Alver.
6. Nomaadide mängud – *World Nomad Games*.
7. Trappist-1.
8. Noa ja kahvliga söömine.
9. Serengeti.
10. Tom Ford.
11. Agaav.
12. Harju-Risti.
13. Vilnius.
14. Ducati.
15. Pussy Hat.
16. Fenoolid, ka arenoolid või arüülalkoholid.
17. Neitsilikkus.
18. Jonas Jerebko.
19. Sci-Hub.
20. Bingeni Hildegard.
21. Ebro.
22. Antipsühhootikumid ehk neuroleptikumid. Diagnoos: skisofreenia või psühhoos.
23. Düsseldorf.
24. Karksi-Nuia.
25. Gregory Porter.
26. Iseliikuv suurtükk.
27. Tants.
28. Fedora, Bernhardti tegelase Fédora Romazovi järgi.
29. Astrid Lindgren.
30. Sooäär-Vaigla-Ruben, “Super Trooper “.
31. Tähesupp (alfabeetiline pasta). Aukudega lusikaga saab tähemakarone supist hõlpsasti kätte.
32. Vesinik ja lollus.
33. Apollo projekti navigatsioonitarkvara.
34. Varrastel kudumine (silmskudumine).
35. Eläkeläiset.
36. Suures koguses pidevalt magusa söömise mõju kaariese tekkele.
37. Ei tohi olla katoliiklane.
38. Bosnia-Hertsegoviina. Nobelist on Ivo Andric, raamat "Sild Drina jõel".
39. Jää-ääre “Jäljed”.
40. Riia.